

Universita Karlova v Praze

Husitská teologická fakulta

Bakalářská práce

Rodina jako náboženský fenomén

The Family as a Religious Phenomen

Vedoucí práce

Doc, ThDr. Jiří Vogel, Thd.

Autor

Magdaléna Hůlková

2009

Poděkování

Velice bych chtěla poděkovat svému vedoucímu práce Doc.ThDr. Jiřímu Vogelovi,ThD. za jeho odborné vedení, vstřícný přístup a neobyčejnou lidskost.

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci na téma Rodina jako náboženský fenomén vypracovala samostatně a použila pramenů, které cituji a uvádím v přiložené bibliografii.

V Praze dne

Podpis studenta.....

Anotace

Název mé bakalářské práce je Rodina jako náboženský fenomén. Práce může být rozdělena do třech základních tematických skupin.

První část se zabývá rodinou z pohledu katolické církve.

Druhá část pojednává o rodině z pohledu Církve československé husitské.

Třetí a závěrečná část stručně hovoří o rodině a sekulární společnosti.

Dále se snažím v průběhu celé své práce o komparaci různých úhlů pohledu na rodinu.

Jsou zmíněny podstatné změny, kterými rodina prochází. A v neposlední řadě používám výzkumy a fakta, která mi pomáhají k vytvoření názoru na tento bezesporu podstatný problém.

Annotation

The name of my bachelor's thesis is The Family as a Religious Phenomen. The thesis may be divided into three thematic groups.

The first part deals with the family from the perspective of the Catholic Church.

The second part deals with the family from the perspective of the Czechoslovak Hussite Church.

The third and final part briefly talks about the family and a secular society.

Furthermore, I try to throughout my work on the comparison of different perspectives on the family. Substantive changes are discussed, which pass through the family.

And last but not least I use the research and facts that will help me to create a view on this without a significant problem.

Klíčová slova

Rodina

Manželství

Děti

Katolická církev

Církev československá husitská

Sekulární společnost

Sociální nauka církve

Keywords

Family

Marriage

Children

The Catholic Church

Czechoslovak Hussite Church

Secular society

Social science church

Obsah:

Úvod.....	7
1. Rodina z pohledu dokumentů katolické církve.....	9
1.1. Rodina jako odraz tajemství Trojice.....	9
1.2. Rodina jako živoucí buňka společnosti.....	10
1.3. Manželství a láska.....	13
1.4. Děti, výchova a jejich práva.....	18
1.5. Kontroverzní témata.....	20
1.5.1. Fakticky existující soužití.....	21
1.5.2. Homosexualita.....	22
1.5.3. Otázka lidského klonování.....	23
1.6. Rodina dnes a katolická církev.....	24
2. Rodina a CČSH.....	27
2.1. Rodina a Základy sociálně etické orientace CČSH.....	27
2.1.1. Rodina s Slovo CČSH k sociální etice.....	29
2.1.2. Komparace Základů sociálně etické orientace a Kompendia sociální nauky církve v otázce rodiny.....	34
2. Rodina a sekularizovaná společnost.....	36
2.1. Co říkají výzkumy.....	36
2.2. Podstatné změny, kterými rodina prošla a prochází.....	37
2.3. Rodiny, mladá generace a víra v Boha.....	40
3. Závěr.....	42
4. Seznam použité literatury.....	45
5. Summary.....	47

Úvod

„Zdárná rodina je ten nejkrásnější dar Boží. Já bych ji přirovnala k naladěné lyře: každá struna jiný tón, a přece vspolku nejčistší souhlas.“ (Božena Němcová)

V úvodu mé práce si dovoluji použít citát, který přestože obsahuje pouze dvě věty, dle mého názoru dokonale vystihuje pravou podstatu rodiny. Rodiny, kde není důležité, zda jsou všichni stejní. To přeci ani nelze. Podstatné je, že všichni dohromady vytváří cosi, co funguje. Tak by měly vypadat v ideálním případě všechny rodiny. Tím nejsilnějším poutem, které je drží pospolu, by měla být láska. A ve výsledku není zas tak podstatné, je-li to rodina věřící, či rodina ateistická. Všechny rodiny mají své tradice. Rodiny, ve kterých jsou lidé součástí nějaké církve, tyto tradice možná více staví na své víře. Rodiny nevěřících je hledají v něčem jiném. Každá rodina si ale nalezne něco svého, co utváří její vlastní identitu a chrání ji před okolním, často velice tvrdým světem.

Téma Rodina jako náboženský fenomén jsem si vybrala z několika důvodů. Tím prvním je určitá snaha pokusit se popsat, jak na rodinu pohlížejí věřící. Zdali je jejich úhel pohledu nějak výrazně odlišný od pohledu sekulární společnosti. Existuje určité obecné povědomí o tom, že katolická církev má na jisté věci vcelku konzervativní a striktní názory. Je skutečně tak netolerantní vůči rozvolněným názorům sekulární společnosti? Pokud ano, tak proč? Majoritní společnost je v dnešní době nastavena na liberální přístup. A to samozřejmě i v otázkách, které jsou katolické církvi trnem v oku. Kontroverzní témata typu euthanasie, genové inženýrství, postoj k homosexuálům, sňatky homosexuálů a adopce dětí ze strany těchto párů, potraty, antikoncepce, užívání kondomů v souvislosti s problematikou AIDS a další problémy jsou předmětem rozporu mezi sekulární společností a katolickou církví. Není tedy divu, že sekulární společnost má mnohdy vůči tradičnímu přístupu katolické církve výhrady.

A co Církev československá husitská? Jak ona pohlíží na témata související s rodinou? Na tyto a další otázky se pokusím nalézt odpovědi.

V další části práce se snažím nastínit obraz rodiny z pohledu sekulární společnosti. Je na tom naše česká rodina v otázce hodnot skutečně tak zle, jak se mnohdy může zdát? Ve své práci používám komparativní a analytickou metodu. Výzkumy, fakta a čísla mi pomáhají k vytvoření určitého obrázku o současné české rodině, o názorech mladých lidí, o souvislosti mezi vírou a rodinnými hodnotami.

Rodina je pro společnost alfou a omegou. Rodina je pro dítě *de facto* zmenšený svět, ve kterém se učí lásce, přátelství, odpovědnosti za druhé. Poznává zde ty správné hodnoty, které mu pak pomáhají vytvářet svou vlastní rodinu. Nejen pro děti, ale i pro dospělé je rodina určitým útočištěm, kde by měli vždy najít podporu a útěchu. Rodinu spojuje vzájemná láska. A na tom se, řekla bych, shodnou všichni. Bez ohledu na svou víru, či nevíru.

Dalším důvodem, pro který jsem se rozhodla zpracovat toto téma, je zaměření mého studia. Toto téma, dle mého názoru, ideálně kombinuje teologii s psychosociálními studii. Vždyť pro mnohé církve je rodina jedním z ústředních témat sociální nauky.

1. Rodina z pohledu dokumentů katolické církve

1.1 Rodina jako odraz tajemství Trojice

V úvodu této první kapitoly považuji za nezbytné zdůraznit význam rodiny. Rodina je pro katolickou církev jedním ze ústředních prvků. Pojmy rodina, manželství, a nejsvětější Trojice se zabývá Ctirad Václav Pospíšil ve svém článku s názvem „Rodina, manželství a tajemství Trojice“ (Teologické texty 2001/05). Obrací se zde k těm, kdo byli pokřtěni ve jménu Otce, i Syna i Ducha Svatého a dodává, že „křesťané musejí o tajemství manželství hlouběji uvažovat a dobírat se k pravým kořenům důstojnosti této instituce.“¹ Pospíšil zde rozvíjí úvahy týkající se trinitárního rozměru rodiny a manželství. V první řadě vychází z toho, „že podle učení Druhého vatikánského koncilu společenství církve představuje ikonu Trojice.“² O rodině se také hovoří jako o „domácí církvi (Ecclesia domestica).“³ „Jestliže je církev ikonou Trojice a jestliže je rodina domácí církví, pak není nesnadné vyvodit, že rodina by měla být specifickou ikonou Trojice, jednoty lásky projevující se v mnohosti a rozličnosti osob.“⁴ V další úvaze zmiňuje Písmo, které „relativně často hovoří o Bohu Otci a o jeho jediném Synu, Ježíši Kristu. Je tedy evidentní, že základní biblická terminologie popisující tajemství Trojice pochází z oblasti rodinného života.“⁵ Podle Pospíšila má tedy křesťanský ideál manželství svůj pravzor v Bohu, v Trojici a rodina a manželství jsou tedy pro teologii nesmírně důležitým tématem !

---

1 POSPÍŠIL, Ctirad Václav. Rodina, manželství a tajemství trojice. *Teologické texty* [online]. 2005, roč. 5 [cit. 2009-06-01]. Dostupný z WWW: <teologicketexty.cz/casopis/2001-5/Rodina-manzelstvi-a-tajemstvi-Trojice.html>.

2 POSPÍŠIL. Rodina, manželství a tajemství trojice

3 POSPÍŠIL. Rodina, manželství a tajemství trojice

4 POSPÍŠIL. Rodina, manželství a tajemství trojice

5 POSPÍŠIL. Rodina, manželství a tajemství trojice

1.2 Rodina jako živoucí buňka společnosti

„Není dobré, aby člověk byl sám“(Gn 2.18)...tak praví Písmo a „opakovaně zdůrazňuje důležitost i ústřední postavení rodiny vzhledem k osobě i ke společnosti.“⁶ Na tomto tvrzení se shodne Katolická církev i většina sekularizované společnosti. Ať už se v dalších dílčích názorech odlišují sebevíce, tak tvrzení, že „není dobré , aby člověk byl sám“ je jakýmsi pojítkem mezi těmito dvěma zdánlivě odlišnými světy.

Bůh stvořil člověka Adama a jemu podobnou ženu Evu, která ho ve své odlišnosti doplňuje a tvoří s ním „jedno tělo“(Gn 2,24). Muž a žena představují „první formu osobního společenství“.⁷ Jan Pavel II. ve svém posynodním apoštolském listě *Christifideles laici* říká, že rodina v plánu Stvořitele představuje „první místo humanizace osoby a společnosti“⁸ a „kolébku života a lásky“⁹. „Rodina, v níž se člověk rodí a roste, představuje základní buňku společnosti a o toto společenství je třeba přednostně pečovat.“¹⁰

„V rodině se člověk učí poznávat Hospodinovu lásku a věrnost a také nutnost na ně odpovídat“. (Ex 12,25-27; 13,8.14-15; Dt 6,20-25; 13,7-11;). „V rodině dostávají děti první a rozhodující lekce praktické moudrosti, s níž jsou spjaty ctnosti“ (Př 1,8-9; 4,1-4; 6,20-21). „Ze všech těchto důvodů Hospodin ze sebe činí ručitele manželské lásky a věrnosti.“¹¹

Církev klade rodinu do středu společenského života. Rodina je pro ni první přirozené společenství, které má svá vlastní nezadatelná práva. Proto jí tedy nelze, jak říká Jan Pavel II., odnímat tuto roli, která jí ve společnosti přísluší a přiřazovat jí „podřazenou a

---

6 Papežská rada pro spravedlnost a mír. *Kompendium sociální nauky církve*. Přel. Ctirad Václav Pospíšil. Kostelní Vydří : Karmelitánské nakladatelství, 2008. 534 s. Přel. z *Compendio della dottrina sociale della Chiesa*. ISBN 978-80-7195-014-1, s. 147

7 *Dokumenty II. Vatikánského Koncilu*. Praha : Zvon, 1995. 603 s. ISBN 80-7113-089-3, s. 192

8 JAN PAVEL II., *Christifideles laici : O povolání a poslání laiků v církvi a ve světě*. Praha : Zvon, 1988

9 JAN PAVEL II., *Christifideles laici*, s. 72

10 JAN PAVEL II., *Christifideles laici*, s. 72

11 Papežská rada pro spravedlnost a mír. *Kompendium sociální nauky církve*, s. 147, 21

druhotnou úlohu¹². Rodina je cestou, od níž se lidská bytost nemůže odloučit. „Rodina, která se rodí z niterného společenství manželského života a lásky a která se zakládá na manželském svazku mezi jedním mužem a jednou ženou, má specifický a původní společenský význam jakožto první místo meziosobních vztahů, a tak je první živoucí buňkou společnosti.“¹³ „Rodina je tedy Bohem ustanovenou institucí, která tvoří základ života osob jako prototyp každého uspořádání společnosti“.¹⁴ Rodina je kolébkou života a lásky a má důležité postavení pro osobu i pro společnost.

„Když je počato dítě, společnost dostává dar nové osoby, která „je ve svém vlastním nitru povolána k životu ve společenství s druhými a k tomu, aby se darovala druhým.“¹⁵ Muž a žena jsou v rodině spojeni vzájemným svazkem a jejich vzájemné darování se vytváří životní prostředí vhodné pro rozvoj dítěte. Dítě v něm „rozvíjí své schopnosti, uvědomuje si svou důstojnost a může se připravit na setkání se svým jedinečným a neopakovatelným osudem“.¹⁶ Povinnosti jednotlivých členů rodiny nejsou vymezeny žádnou určitou dohodou, ale jsou odvozeny od samotné podstaty rodiny. Rodiny, která je založená na neodvolatelné manželské smlouvě.¹⁷

„Rodina, jakožto přirozené společenství, v němž se zakouší společenská povaha člověka, přispívá jedinečným a nenahraditelným způsobem k dobru společnosti.“¹⁸ Vztah rodina-společnost je velice úzce provázán. Je-li společnost budována podle správných měřítek rodiny, nehrozí lidem nebezpečí. Kompendium říká: „Společnost budovaná podle měřítek rodiny je nejlepší zárukou proti každé deformaci individualistického nebo kolektivistického typu, protože právě v rodině je osoba stále v centru pozornosti jakožto cíl, nikoli jako prostředek.“¹⁹ Je tomu tak dnes v celé naší společnosti? Podle mého názoru velice často ne. Stáváme se pouhými prostředky druhých a sami si z druhých

---

12 Papežská rada pro spravedlnost a mír. *Kompendium sociální nauky církve*, s. 148, 210

13 Papežská rada pro spravedlnost a mír. *Kompendium sociální nauky církve*, s. 148, 211

14 Papežská rada pro spravedlnost a mír. *Kompendium sociální nauky církve*, s. 148, 211

15 Papežská rada pro spravedlnost a mír. *Kompendium sociální nauky církve*, s. 148, 212

16 *Sociální encykliky (1891-1991)*. Praha : Zvon, 1996. 505 s. ISBN 80-7113-154-7, s. 453

17 Papežská rada pro spravedlnost a mír. *Kompendium sociální nauky církve*, s. 149, 212

18 Papežská rada pro spravedlnost a mír. *Kompendium sociální nauky církve*, s. 148, 212

19 Papežská rada pro spravedlnost a mír. *Kompendium sociální nauky církve*, s. 149, 213

prostředky vytváříme pro svůj vlastní zisk. Ideálem je tedy společnost budovaná podle správných měřítek rodiny. Vycházejme tedy od toho nejužšího k obecnému. Je třeba, aby rodiny byly pevnými společenstvími a jejich členové se odhodlaně nasazovali za druhé. Poté bude i naše společnost fungovat správně. „Šťastný život člověka i lidské a křesťanské společnosti těsně souvisí s dobrým stavem manželského a rodinného společenství.“²⁰ Rodina je pro člověka jakýmsi prvotním kamenem, na jehož základě buduje svou další cestu životem. Člověk zde zjišťuje, co je to solidarita, společenská odpovědnost a jak důležité jsou mravní hodnoty. Rodiče nám předávají duchovní dědictví náboženské komunity a kulturní dědictví národa.

Porovnáváme-li relaci mezi rodinou a společností, nesmíme opomenout a zdůraznit prioritu rodiny vzhledem ke společnosti. Rodina je základem existence pro společnost, národ a stát. Od rodiny se očekává účast na společenském životě, jejím rozvoji a jakási otevřenost vůči ní. Naopak úkolem společnosti je rodinu vždy ctít a podporovat. Kompendium hovoří o principu subsidiarity: „Žádný sociální model, jehož záměrem je služba dobru člověka, nesmí odhlížet od centrálního postavení a společenské odpovědnosti rodiny. Společnost a stát mají ve vztahu k rodině navíc povinnost držet se principu subsidiarity.“²¹ Stát musí podněcovat vlastní iniciativu rodiny a státní orgány musí udělat maximum pro zajištění pomoci rodině. A to ve sféře hospodářské, výchovné, sociální i kulturní. Dále musí stát a společnost bojovat proti všemu, co rodinu poškozují a zraňují. Základem vyváženého vztahu je uznání rodiny jako přirozené společnosti založené na manželství a fakt, že „rodina není pro společnost a stát, nýbrž společnost a stát jsou pro rodinu.“²² Na osoby se nemá pohlížet jen jako na jednotlivce, ale také ve vztahu k rodinám, do kterých jsou začleněny a je tedy třeba brát ohledy i na jejich specifické hodnoty a nároky.

---

20 Dokumenty II. Vatikánského koncilu, s. 222, GS 47

21 Papežská rada pro spravedlnost a mír. *Kompendium sociální nauky církve*, s. 150, 214

22 Papežská rada pro spravedlnost a mír. *Kompendium sociální nauky církve*, s. 150, 214

1.3 Manželství a láska

„Rodina má svůj základ ve svobodné vůli párů spojit se manželským svazkem a respektovat při tom význam i hodnotu vlastní této instituci, která nezávisí na člověku, nýbrž na samotném Bohu“²³. Dokumenty II. Vatikánského koncilu říkají: „Důvěrné společenství života a manželské lásky, které Stvořitel založil a vybavil vlastními zákonitostmi, se uskutečňuje manželskou smlouvou neboli neodvolatelným osobním souhlasem. Sám Bůh je původcem manželství, které má rozličná dobra a rozličné cíle.“²⁴ Manželství vděčí za svou stabilitu božimu uspořádání, není to tudíž výtvar založený na lidských zvyklostech a na ustanovení zákona. Tato instituce se rodí z „lidského úkonu, jímž se manželé vzájemně sobě dávají a přijímají.“²⁵ Manželství samo se zakládá na povaze manželské lásky. Láska prožívaná v manželství překračuje, ale zároveň i zahrnuje, přátelství a nese s sebou závazek, který je vyjádřený veřejným neodvolatelným souhlasem. Můžeme říci, že podstatou vztahu mezi mužem a ženou je vztah lásky. Je velice důležité, aby v rodinných vztazích panovala spravedlnost a aby členové rodiny vzájemně respektovali svá práva a povinnosti.

Manželství má své vlastní charakteristiky, které vytváří jeho specifický obraz a „žádná veřejná moc nesmí přirozené právo na manželství zrušit, ani modifikovat jeho základní vlastnosti nebo cíle.“²⁶ „Charakteristickými rysy manželství jsou: úplnost, takže manželé se vzájemně darují se všemi složkami své osoby, tedy na tělesné i duchovní rovině, jednota, takže se stávají jedním „tělem“ (srov. Gen. 2,24), nerozlučitelnost a věrnost, které vyplývají ze vzájemného definitivního sebedarování, plodnost, k níž je manželství přirozeně zaměřeno.“²⁷ Jan Pavel II říká: „Manželé, darující se sobě navzájem, darují – v přesažnosti tohoto vzájemného daru – i životní zkušenost dítěte: živý obraz jejich lásky, trvalé znamení jejich manželského společenství, živá i nedílná jednota jejich otcovství i

---

23 Papežská rada pro spravedlnost a mír. *Kompendium sociální nauky církve*, s. 150, 215

24 Dokumenty II. Vatikánského koncilu, s. 222, GS 48

25 Dokumenty II. Vatikánského koncilu, s. 222, GS 48

26. Papežská rada pro spravedlnost a mír. *Kompendium sociální nauky církve*, s. 151, 216

27 Papežská rada pro spravedlnost a mír. *Kompendium sociální nauky církve*, s. 151, 217

mateřství.²⁸ Jednota manželství je chápána tak, že se manželé stávají „jediným tělem“ (Gn 2,24 ..opustí muž svého otce i matku a přilne ke své ženě a stanou se jedním tělem). Nerozlučitelnost a věrnost jsou důsledkem vzájemného sebedarování. Když Ježíš učil své zástupy v Judských krajinách a za Jordánem, přišli němu farizeové a ptali se ho, zda je dovoleno propustit manželku, když Mojžíš dovolil napsat rozlukový lístek. Ježíš jim řekl : „Pro tvrdost vašeho srdce vám napsal toto ustanovení. Od počátku stvoření Bůh učinil člověka jako muže a ženu; proto opustí muž svého otce i matku a připojí se ke své manželce, a budou ti dva jedno tělo, takže již nejsou dva, ale jeden. A proto, co Bůh spojil, člověk nerozlučuj (Mk 10,5-9) .

„Manželství a manželská láska jsou zaměřeny svou povahou k plození a výchově potomstva. Děti jsou jistě nejvzácnější dar manželství a svým rodičům přinášejí velmi mnoho dobrého.“²⁹ I v takových případech, kdy děti, po kterých manželé upřímně touží, nepřicházejí, nese v sobě manželství nerozlučný charakter.

Podstatné tedy je, že „manželství nebylo ustanoveno jen kvůli plození, ale už sama povaha nerozlučného svazku mezi osobami a prospěch dětí vyžadují, aby se spořádaně projevovala, rozvíjela a zrála i vzájemná láska mezi manželi. Proto, i když chybí často tak žádané potomstvo, manželství jako pospolitost a společenství celého života trvá a zachovává si svou hodnotu a nerozlučnost.“³⁰ V katolické církvi je manželství mezi dvěma pokřtěnými lidmi svátostí. Téma manželské smlouvy se opakovaně objevuje v dějinách spásy. Pouto lásky mezi mužem a ženou „je obrazem a znamením smlouvy Boha s jeho lidem. Naopak hřích, který může porušit manželskou smlouvu, je obrazem nevěrnosti lidu vůči jeho Bohu.“³¹ Křesťanská rodina je spojena s církví právě díky síle svátostného svazku, který z ní dělá domácí, nebo malou církev. Rodina je povolána k tomu, aby byla „znamením jednoty pro svět, a tak plnila svůj prorocký úkol vydáváním svědectví o

---

28 JAN PAVEL II., *P. Familiaris consortio* : Rodinné společenství, o úkolech křesťanské rodiny v dnešním světě. [s.l.] : Stojanov, 1982. 108 s., s. 19

29 *Dokumenty II. Vatikánského koncilu*, s. 225, GS 50

30 *Dokumenty II. Vatikánského koncilu*, s. 226, GS 50

31 JAN PAVEL II., *Familiaris consortio*, s. 15

Kristově království a pokoji, k němuž směřuje celý svět.³² Kompendium hovoří o manželské lásce takto: „Manželská láska, která pramení ze samotné lásky Kristovy nabídnuté prostřednictvím svátosti, činí křesťanské manžele svědky nového sociálního vědomí inspirovaného evangeliem a velikonočním tajemstvím. Přirozený rozměr jejich lásky svátostná milost ustavičně očišťuje, upevňuje a povznáší. Tímto způsobem si křesťanští manželé vzájemně pomáhají na cestě posvěcení a navíc se stávají znamením Kristovy lásky ve světě. Jsou povoláni k tomu, aby svým vlastním životem vydávali svědectví a zvěstovali náboženský význam manželství, který současná společnost uznává stále obtížněji, zejména tehdy když sám přirozený základ manželské instituce pojímá relativisticky.“³³

Rodina je pro současnou společnost něčím nezbytným, co stále více získává na důležitosti. V rodině se utváří neopakovatelná komunita osob, kterou drží pohromadě láska. Láska je jakýmsi pojítkem mezi dalšími fenomény s ní související. S fenomény jako jsou rodina, manželství a lidská důstojnost. Pojmy rodina i manželství jsou definovány láskou a osobám žijícím v rodině se díky lásce dostává uznání a respektu vůči vlastní osobnosti. Jan Pavel II. dále hovoří o nesobecké ochotě pomoci, o velkorysé vůli sloužit druhým i o hluboce pocíťované vzájemnosti. „Vztahy mezi členy rodinného společenství jsou určovány a vedeny základním požadavkem nezištného darování sebe, jež respektuje a podporuje ve všech příslušnících rodiny i v každém z nich osobní důstojnost jakožto jediné rozhodující měřítko. Odtud pramení srdečná náklonnost, setkání v rozhovoru, nezištná ochota pomoci, ušlechtilé rozhodnutí sloužit ostatním, hluboké vzájemné duchovní pouto.“³⁴

Je naše společnost nesobecká? Najdeme na tuto otázku odpověď, kterou bychom mohli označit za jedinou regulérní? Jistěže ne. Můžeme pouze polemizovat a vycházet při tom z obecně známých faktů. Jsme tlačeni ke stále lepšímu a vyššímu výkonu a společnost je

---

32 JAN PAVEL II., *Familiaris consortio*, s. 57

33 Papežská rada pro spravedlnost a mír. *Kompendium sociální nauky církve*, s. 153, 220

34 JAN PAVEL II., *Familiaris consortio*, s. 54

stále více orientována na zisk. A protože právě rodina je naší školou života, kde se učíme jak jednat později, v dospělosti a ve společnosti, je důležité, aby rodina byla tou správnou školou života. Protože jak již bylo jinými slovy řečeno, rodinu budujeme podle takových měřítek, podle jakých je utvářena celá společnost.

Láska má pro nás stejný význam jako voda a vzduch . Nemůžeme bez ní žít a jsme pro ni stvořeni. Láska je sebedarování dvou osob a jejich vzájemné doplňování se. Diskutované téma sexuality je pro katolickou církev něčím, na co nesmí být manželská láska omezena. „Ve společnosti, která směřuje stále k větší relativizaci a banalizaci zkušenosti lásky a sexuality, společnosti, která vynáší povrchní aspekty života , přičemž zamlžuje jeho základní hodnoty, se stává naléhavým jako nikdy předtím zvěstovat a dosvědčovat, že pravda manželské lásky a sexuality existuje tam, kde se uskutečňuje plné a naprosté sebedarování osob.“³⁵ Katechismus katolické církve říká: „Každý člověk, ať už muž či žena, musí uznat a přijmout svou vlastní pohlavnost. Tělesné, mravní a duchovní odlišení i vzájemné doplňování je zaměřeno na dobro manželství a na rozvoj rodinného života.“³⁶

Manželskému svazku je vlastní nerozlučitelnost a stálost. Není-li tomu tak, trpí děti v rodině a negativní důsledky se projevují i ve společenských vztazích. Úlohu rodiny, jakožto „základní přirozené instituce“³⁷ nelze ničím nahradit. Na možnost rozvodu Katechismus katolické církve pohlíží jednoznačně negativisticky. Tento fakt vedl k rozšíření relativistického pojmání manželského svazku a je zde označován jako „oprávdová sociální rána“³⁸ Manželské páry, které zachovávají a rozvíjejí stálost a nerozlučitelnost svého svazku, tímto způsobem „takto vyplňují prostě a statečně jim svěřený úkol, aby byli ve světě znamením – nepatrným, ale cenným znamením, často

---

35 Papežská rada pro spravedlnost a mír. *Kompendium sociální nauky církve*, s. 155, 223

36 Katechismus katolické církve. Josef Kolářek. 1. vyd. Praha : Zvon, 1995. 793 s. Přel. z francouzštiny (*Catéchisme de l' Eglise catholique*). ISBN 80-7113-132-6, s. 569, 2333

37 Papežská rada pro spravedlnost a mír. *Kompendium sociální nauky církve*, s. 156, 225

38 KKC, s. 581,k 2385

vystaveným pokušení, a přece stále obnovovaným – oné neochvějně věrnosti, s níž Bůh v Ježíši Kristu miluje všechny lidi, každého člověka.³⁹

Katolická církev myslí i na ty osoby, které po rozvodu vstoupily do nového svazku. Nezavrhuje je. Ovšem fakt, že manželství je svátostí, je nutné respektovat. A proto tedy nelze, aby byly pastýřem konány jakékoli ceremonie pro znovu oddané. „Církev neopouští svého osudu ty, kdo po rozvodu vstoupili do nového svazku. Církev se za ně modlí, povzbuzuje je v duchovních obtížích, s nimiž se potýkají, a podporuje je ve víře a v naději.“⁴⁰

„Manželská láska je svou povahou otevřená k přijetí života.“⁴¹ „Plození vyjadřuje sociální subjektivitu rodiny a uvádí do pohybu lásku a solidaritu mezi generacemi, na nichž je společnost založena.“⁴² Kompendium říká: „Rozhodnutí týkající se intervalu mezi jednotlivými porody i počtu dětí přísluší výhradně manželům. Jde o jejich nezadatelné právo, které mají naplňovat před Bohem a přihlížet přitom k povinnostem, jež mají vůči sobě, vůči již narozeným dětem, rodině a společnosti.“⁴³ Dále podotýká, že je dovoleno využívat „periodické zdrženlivosti v době ženské plodnosti.“⁴⁴ Za mravně nedovolené Kompendium označuje „sterilizaci a potrat“⁴⁵, dále veškeré další formy „antikoncepce“⁴⁶. Za nesprávné jsou označovány i „programy ekonomické pomoci zaměřené na financování sterilizačních a antikoncepčních programů.“⁴⁷ „Řešení problémů spojených s demografickým růstem musí být hledáno s ohledem a současně respektem k sexuální morálce i sociální etice, přičemž je třeba podporovat větší spravedlnost a autentickou solidaritu, aby se všude respektovala důstojnost života, počínaje ekonomickými,

---

39 JAN PAVELII., *Familiaris cinsortio*, s. 25

40 Papežská rada pro spravedlnost a mír. *Kompendium sociální nauky církve*, s. 157, 226

41 KKC, s. 418,1652

42 Papežská rada pro spravedlnost a mír. *Kompendium sociální nauky církve*, s. 160, 230

43 Papežská rada pro spravedlnost a mír. *Kompendium sociální nauky církve*, s. 162, 233

44 Papežská rada pro spravedlnost a mír. *Kompendium sociální nauky církve*, s. 162, 233

45 Papežská rada pro spravedlnost a mír. *Kompendium sociální nauky církve*, s. 162, 233

46 Papežská rada pro spravedlnost a mír. *Kompendium sociální nauky církve*, s. 162, 233

47 Papežská rada pro spravedlnost a mír. *Kompendium sociální nauky církve*, s. 163, 234

společenskými a kulturními podmínkami.⁴⁸ Kompendium také zdůrazňuje, že „mrvně nepřijatelné jsou jakékoli reprodukční techniky, při kterých jsou použity gamety nebo děloha jiných osob než manželského páru, čímž se porušuje právo potomka, aby se narodil z jednoho otce a jedné matky, kteří jsou jimi jsou jak z biologického, tak právního hlediska.“⁴⁹ V případě laboratorních technik je dítě produktem technologie, nikoli však lidského úkonu, proto i umělé oplodnění patří mezi nepřijatelné metody.

Vyloučení různých forem asistované reprodukce, která nahrazuje manželský úkon, znamená respektování integrální důstojnosti lidské osoby jak u rodičů, tak u dětí, které rodiče chtějí zplodit.⁵⁰

1.4 Děti, výchova a jejich práva

Jedním ze základních posláních rodiny je výchova dětí. Děti vyrůstající v rodině již od prvních svých krůčků zjišťují, co to je láska a později jim rodina předává kulturní, duchovní, etické i společenské hodnoty. Kompendium věnuje část svého prostoru právě výchově dětí. Hovoří o rodině jako o něčem, co přispívá svou výchovou k dobru společnosti. „Když rodina naplňuje svou výchovnou funkci, přispívá tak ke společnému dobru a představuje první školu sociálních ctností, které potřebují všechny společnosti.“⁵¹

Dítě v rodině získává ty správné hodnoty, které mu později pomohou být dobrým člověkem ve společnosti. Papež Jan Pavel II. hovoří také o výchově a rodičovské roli.

„Právo a povinnost rodičů vychovávat je definováno jako základní, protože souvisí s předáváním života. Je té přirozené a prvotní, tedy stojící před výchovnými úkoly ostatních osob vzhledem k onomu jedinečnému poutu lásky mezi rodiči a dětmi. Je rovněž

---

48 Papežská rada pro spravedlnost a mír. *Kompendium sociální nauky církve*, s. 163, 235

49 Papežská rada pro spravedlnost a mír. *Kompendium sociální nauky církve*, s. 162, 233

50 Kongregace pro nauku víry. *Donum vitae : O respektování počínajícího lidského života a o důstojnosti plazení. Odpovědi na některé aktuální otázky*. Květoslav Šipr. Brno : Občanské sdružení HIPPOKRATES, 2007. 43 s. Dokumenty. ISBN 978-80-903949-0-2, s.24

51 Papežská rada pro spravedlnost a mír. *Kompendium sociální nauky církve*, s. 166, 238

nenahraditelné a nezcizitelné: proto nemůže být plně svěřeno jiným, ani je nikdo nesmí rodičům brát.“⁵²

Stát musí respektovat práva rodičů na to, aby mohli dětem poskytnout náboženskou a mravní výchovu. Výchova dětí je ryze rodičovská záležitost a katolická církev apeluje na to, že tuto roli nesmí rodiče převést na nikoho jiného ani ji zanedbávat. To, že tuto povinnost rodina nesmí přenášet na jiné ovšem neznámá, že je jediná, kdo děti vychovává. Svou roli zde pochopitelně hraje škola a spolupráce mezi rodiči a školou je v souvislosti výchovou dětí velice podstatná. Otázka škol, přesněji soukromých škol, je také jedním z diskutovaných témat. Není správné, aby si stát vymezoval monopol na školství. Tím porušuje práva a spravedlnost. Soukromým školám, jelikož konají službu veřejnosti, by se mělo ze strany státu dostávat dostatečné ekonomické podpory. Soukromé školy, stejně jako školy státní, konkrétněji jejich pedagogové, jsou hned po rodičích těmi, kteří se podílejí na výchově dětí a tudíž na obrazu celé naší společnosti. „Rodina je zodpovědná za to, že bude poskytovat integrální výchovu. Integrálnost výchovy je zajištěna tehdy, „když jsou děti svědectvím života a slovy vedeny k dialogu, setkávání s druhými, ke společenství, zákonitosti, solidaritě, míru a to prostřednictvím pěstování základních ctností spravedlnosti a lásky.“⁵³ Mateřská i otcovská role jsou rovnocenné, „rodiče tedy musí působit v jednotě.“⁵⁴ Děti musí rodiče respektovat, rodiče musí být ve své výchově jemní, zároveň však vytrvalí a rozhodní. Důležitou složku výchovy představuje pro rodiče oblast sexuální výchovy. Pro děti je podstatné, aby si správně ujasnily význam sexuality a „naučily se vážit si lidských a mravních hodnot, které jsou s ní spjaty.“⁵⁵ „Rodiče mají povinnost prověřovat, jak se provádí sexuální výchova ve

---

52 JAN PAVEL II., *Familiaris consortio*, s. 42

53 JAN PAVEL II., *Familiaris consortio*, s. 54

54 Papežská rada pro spravedlnost a mír. *Kompendium sociální nauky církve*, s. 168, 242

55 Papežská rada pro spravedlnost a mír. *Kompendium sociální nauky církve*, s. 168, 243

výchovných institucích , aby tak měli pod kontrolou, že toto tak důležité a delikátní téma bude jejich dětem předkládáno vhodným způsobem.⁵⁶

Jan Pavel II. říká, že „v rodině jakožto komunitě osob je třeba dítěti věnovat zcela zvláštní pozornost, vedenou hlubokým přesvědčením o jeho osobní důstojnosti, s plným respektováním jeho práv a se šlechetnou vůlí se o ně zasazovat.“⁵⁷ Problematika práv dětí není jen otázkou sociální nauky církve. „Práva dětí musí být chráněna právním řádem. V první řadě je nezbytné, aby ve všech zemích byla veřejně uznávána společenská hodnota dětství.“⁵⁸ „Prvním právem dítěte je, aby se narodilo ve skutečné rodině.“⁵⁹ Rozvoj nových genetických technologií podle katolické církve je novou formou porušování tohoto prvního a zásadního práva. Podstatné problémy jako je obchodování s dětmi, děti žijící na ulici, využívání práce nezletilých, nasazování dětí do válečných konfliktů zůstávají zatím bez řešení. Proti tomu všemu je třeba bojovat na národní i mezinárodní úrovni stejně tak, jako proti sexuálnímu zneužívání dětí, při kterém je porušována důstojnost chlapců a děvčat. „Jde o trestné činy, proti nimž musí rozhodným způsobem bojovat nejružnější autority prostřednictvím odpovídajících preventivních a trestních opatření.“⁶⁰

1.5 Kontroverzní témata

V této části se věnuji třem tématům, která, jak jsem již v úvodu zmínila, jsou pro katolickou církev velice problematická. Nicméně ani pro sekulární společnost s velice liberálním přístupem téměř ke všemu, tento okruh problémů není samozřejmostí. Nesezdané soužití není pro majoritní společnost ničím neobvyklým. Problematika

---

56 Papežská rada pro spravedlnost a mír. *Kompendium sociální nauky církve*, s. 168, 243

57 JAN PAVEL II., *Familiaris consortio*, s. 33

58 Papežská rada pro spravedlnost a mír. *Kompendium sociální nauky církve*, s. 169, 244

59 JAN PAVEL II., *Familiaris consortio*, s. 33. Překlad upraven.

60 Papežská rada pro spravedlnost a mír. *Kompendium sociální nauky církve*, s. 170, 245

klonování, a pro některé i téma homosexuality, ovšem může být tabu. Jak přísně tedy na kontroverzní témata hledí katolická církev?

1.5.1 Fakticky existující soužití

„Fakticky existující soužití, jejichž počet se progresivně zvýšil, se zakládají na nepravém pojetí svobody rozhodování jednotlivce a na čistě privátním pojmání manželství a rodiny.“⁶¹ Takto hovoří o fakticky existujícím soužití Kompendium. Katechismus katolické církve zas používá pojem volná láska a říká: „Když muž a ženy odmítají dát právní a veřejnou formu svazku, který zahrnuje pohlavní intimnosti, jde o volnou lásku.“⁶²

„Manželství není pouhá smlouvou o soužití, nýbrž vztah, který je vzhledem ke všem ostatním společensky jedinečný, protože rodina, která pečuje o své děti a o jejich výchovu, představuje prvořadý prostředek integrálního rozvoje každé lidské osoby a jejího pozitivního zapojení do života.“⁶³ Kompendium sociální nauky církve říká, že fakt postavení fakticky existujícího soužití a rodiny na jednu úroveň pro katolickou církev znamená „znevážení rodinného způsobu života.“⁶⁴ Rodinný život se může zakládat pouze a jenom na smlouvě „mezi mužem a ženou založenou na vzájemné a svobodné volbě.“⁶⁵

Rudolf Smahel ve svém článku „K fakticky existujícím soužitím“, uveřejněném v Teologických textech (2001/05) hovoří o tom, že každé takovéto soužití může mít své zcela specifické důvody. Jednu z příčin vidí v selhání rodin. „První možnou příčinu existence těchto soužití vidím v jistém selhání rodin, což konkrétně znamená, že mnohým dětem v jejich raném dětství i později nebyla dána možnost hlubokého a dlouhodobého láskyplného vztahu ze strany primární osoby, tedy matky. Tato skutečnost znamenala pro

---

61 Papežská rada pro spravedlnost a mír. *Kompendium sociální nauky církve*, s. 157, 227

62 KKC, s. 582,2390

63 Papežská rada pro spravedlnost a mír. *Kompendium sociální nauky církve*, s. 157, 227ada pro spravedlnost a mír. *Kompendium sociální nauky církve*, s. 158, 227

64 Papežská rada pro spravedlnost a mír. *Kompendium sociální nauky církve*, s. 158, 227

65 Papežská rada pro spravedlnost a mír. *Kompendium sociální nauky církve*, s. 158, 227

mnohé děti snížení základní důvěry vzhledem k sobě i k dalším lidem a také celoživotní snížení schopnosti prožívat hluboké a trvalé mezilidské vztahy a je rozvíjet.“⁶⁶

Jako další důvod Rudolf Smahel udává trend jakési neatraktivnosti klasické rodiny ve společnosti. „Veřejné mínění i názory a příklady vychovatelů i působení médií jsou vlivným zdrojem deformovaného pojetí. Mediální vzory jsou mladými lidmi brány velmi vážně. V mnoha filmech i televizních pořadech se bere jako samozřejmé nepřijímání právních závazků v soužití mezi mužem a ženou. Manželství jako trvalé sebedarování je mnohdy představováno jako překonané, neatraktivní a svým způsobem nežádoucí. Přitom je zcela jasné, že rodinné prostředí je základním formujícím činitelem.“⁶⁷

1.5.2 Homosexualita

S problémem fakticky existujícího soužití zcela jistě úzce souvisí fenomén homosexuality. Fakticky existující soužití předpokládá právní uznání homosexuálního soužití. Katolická církev se v této otázce odvolává na antropologickou pravdu o člověku. Soužití dvou osob se nemůže přisuzovat status manželství jednak z toho důvodu, že takovéto soužití nevede k předávání životů a dále proto, že zde není dostatek předpokladů pro vzájemné doplňování se a syntézu jednoty.

Kompendium sociální nauky církve říká, že homosexuální osoby je třeba respektovat, v zápětí však dodává, že respekt neznamena ospravedlňování takového chování. „Homosexuální osoby musí být plně respektovány co do své důstojnosti a třeba je povzbuzovat k tomu, aby kráčely cestou Božího záměru s obzvláštním odhodláním k uplatnění čistoty.“⁶⁸ „Povinný respekt však neznamena ospravedlňování takového chování, které není v souladu s mravním zákonem.“⁶⁹

---

66 SMAHEL, Rudolf. K fakticky existujícím soužitím. Teologické texty [online]. 2001, roč. 2001, č. 05 [cit. 2009-07-02]. Dostupný z WWW: <<http://www.teologicketexty.cz/casopis/2001-5/K-fakticky-existujicim-souzitim.html>>.

67 SMAHEL, Rudolf. K fakticky existujícím soužitím.

68 KKC, s. 574, 2357-2359

69 Papežská rada pro spravedlnost a mír. *Kompendium sociální nauky církve*, s. 159, 228

Česká biskupská konference vydala v roce 2003 dokument s názvem „Úvaha ohledně návrhu právního uznání svazků mezi homosexuály“⁷⁰. V tomto dokumentu jsou uvedeny tři základní poznatky o Stvořitelově plánu s manželstvím, o kterých mluví kniha Genesis.

„V první řadě byl člověk, obraz Boží, stvořen jako muž a žena (Gn 1,27). Muž a žena jsou si rovni jakožto osoby a vzájemně se doplňují. Sexualita náleží na jedné straně do biologické sféry a na straně druhé je v lidském stvoření povýšena na novou rovinu, totiž na rovinu osobní, kde se spojuje tělo a duch. Dále, manželství je ustanoveno Stvořitelem jako způsob života, v němž se uskutečňuje spojení osob, které představuje výkon sexuální schopnosti. (Proto opustí muž svého otce i matku a přilne ke své ženě a stanou se jedním tělem. Gn 2,24) Konečně, Bůh chtěl dát spojení muže a ženy zvláštní účast na svém stvořitelském díle. Proto požehnal muži i ženě slovy : „Plod'te a množte se“ (Gn 1,28). V Stvořitelově plánu patří tedy vzájemná komplementarita pohlaví a plodnost k samotné povaze instituce manželství. Kromě toho povýšil Kristus manželství mezi mužem a ženou na důstojnou svátost. Církev učí, že křesťanské manželství je účinným znamením spojení Krista a církve. (srov. Ef 5, 32). Tento křesťanský význam manželství vůbec nesnižuje hluboce lidskou jednotu manželské jednoty mezi mužem a ženou, ale naopak ji potvrzuje a posiluje (srov. Mt 19,3–12; Mk 10,6–9).“⁷¹

1.5.3 Otázka lidského klonování

Problematika lidského klonování není trnem v oku jen katolické církvi. Je to problém diskutovaný v celé společnosti. Ani lékaři se mnohdy neshodují v názorech a mnozí se vůči této problematice více či méně vyhraňují. Klonování je „reprodukce určitého biologického útvaru, který je genetický s tím, ze kterého vychází.“⁷² Uvažujeme-li o klonování jako o prosté replikaci stejných normálních buněk nebo částí DNA, z etického

---

70 Kongregace pro nauku víry. Úvaha ohledně návrhu právního uznání svazků mezi homosexuály [online]. Pražská biskupská konference, 2003 [cit. 2009-06-01]., s. Dostupný z WWW: <<http://www.cirkev.cz/res/data/004/000511.pdf>>.

71 Kongregace pro nauku víry. *Úvaha ohledně návrhu právního uznání svazků mezi homosexuály*, s. 4

72 Papežská rada pro spravedlnost a mír. *Kompendium sociální nauky církve*, s. 164, 236

hlediska zde není žádný problém. Ovšem zcela jinak tomu je tehdy, rozumí-li se klonováním reprodukce jedinců v embryonálním stavu takovým způsobem, který se odlišuje od přirozeného oplodnění. Ať už je tento typ klonování prováděn za cílem reprodukce či pro terapeutické účely, kdy jsou embrya užívána k produkci kmenových buněk, katolická církev stojí zcela jasně v opozitu. „Tento postup je v rozporu s důstojností lidského plození“⁷³ a „dále tento druh reprodukce představuje naprostou nadvládu toho, kdo reprodukci provádí, nad produkovaným jedincem.“⁷⁴

1.6 Rodina dnes a katolická církev

Jaká je situace rodiny v dnešní době ? Rodina prochází mnohými významnými změnami. Jak je řečeno v dokumentu „ Pokoj a dobro“, (Česká biskupská konference, 2000) změny souvisí s rozpadem mravních měřítek i hodnotového systému společnosti. Tento dokument mimo jiné pojednává o situaci dnešní rodiny, o problémech pramenících z materiálního zatížení rodiny a o mnoha dalších, které z nich vyplývají. Příkladem může být menší počet dětí v manželství a naopak zvyšující se počet párů, kteří spolu žijí bez dětí a bez uzavření manželského svazku.

„Pravidla volné soutěže zvýhodňují ty, kteří do rodiny investují málo nebo nic a znevýhodňují ty, kteří do ní vkládají hodně, například tím, že mají více dětí. I zde žijeme na úkor budoucích generací. Manželství je velmi křehké a snadno zranitelné.“⁷⁵ Je zde řečeno, že si jsme vědomi nedobré situace manželství a rodiny v naší společnosti.

„Nejpalčivějším výrazem dnešní krize je neochota učinit rozhodnutí k výlučnému manželskému spojení muže a ženy a jeho věrnému celoživotnímu trvání.“⁷⁶ Pouze v takovémto manželství mohou muži a ženy podle tohoto dokumentu prožít to nejhlubší

---

73 Papežská rada pro spravedlnost a mír. *Kompendium sociální nauky církve*, s. 164, 236

74 Papežská rada pro spravedlnost a mír. *Kompendium sociální nauky církve*, s. 165, 236

75 Pokoj a dobro : List k sociálním otázkám v České republice k veřejné diskusi [online]. Praha : Sekretariát České biskupské konference, 2002 [cit. 2009-06-02]., s. 49 Dostupný z WWW: <<http://tisk.cirkev.cz/res/data/004/000526.pdf?seek=1151404189>>.

76 Pokoj a dobro : List k sociálním otázkám v České republice k veřejné diskusi, s. 49

šťěstí a vychovat zde děti zdravé nejen tělesně, ale i duševně. Rodina prošla ve své historii výraznými změnami, její poslání však trvá. Ve srovnání s minulostí je rodina dnes méně soudržná. Také postavení ženy se výrazně změnilo. „V současném manželství se daleko více prosazuje samostatnost ženy. Ve společnosti se značně rozšířil prostor pro uplatnění ženy v kvalifikovaných profesích a v různých sférách lidského života.“⁷⁷ Role muže a ženy již nejsou striktně rozděleny. „Je na mužích, aby si nově uvědomili své role, které mají přebírat v moderním manželství.“⁷⁸ Přesto, že se zde hovoří o flexibilitě rolí, které znamenají přínos pro utváření vstřícnějších vztahů v rodinném životě, stejně tak je kladen důraz na nezastupitelné role ženy matky a odpovědného otce v rodině. „Manželé vedou své děti především příkladem svého života.“⁷⁹ Můžeme tedy říci, že rodina je pro děti jakýmsi vzorem, který by jim v budoucnu při vytváření vlastní rodiny měl být nápomocen. V rodině bychom se neměli cítit osamoceni, ale obklopeni láskou ze všech stran. „Je naděje, že křesťanský svazek, založený na Božím morálním řádu, pomůže i dětem osvojit si jeho základní důrazy pro vlastní život.“⁸⁰ A jak hledí Česká biskupská konference na vztah rodiny ke společnosti? Již bylo řečeno, že na prvním místě stojí rodina, které by společnost měla vytvářet podmínky pro její existenci. Je zde patrná kritika finančních příspěvků pro rodiny s více dětmi. Ty se právě díky tomu stávají tou sociálně nejpostiženější skupinou obyvatel.

Faktem zůstává, že dnešní uspěchaná doba není příliš nakloněna myšlence mít početnou rodinu. Lidé jsou pod velkým ekonomickým tlakem, téměř vše je orientováno na maximální výkon a úspěch. Na prvním místě bývá u mnoha mladých rodin kariéra a až poté založení rodiny. Sladit zaměstnání se starostí o rodinu nebývá vždy snadné a jak je řečeno v dokumentu České biskupské konference, předpokládá, že „obě činnosti budou z hlediska

---

77 *Pokoj a dobro : List k sociálním otázkám v České republice k veřejné diskusi, s. 49*

78 *Pokoj a dobro : List k sociálním otázkám v České republice k veřejné diskusi, s. 49*

79 *Pokoj a dobro : List k sociálním otázkám v České republice k veřejné diskusi, s. 50*

80 *Pokoj a dobro : List k sociálním otázkám v České republice k veřejné diskusi, s. 50*

společenského spravedlivě oceňovány a že nebude jedna nebo druhá vnímána jako podřadnější“⁸¹

---

81 *Pokoj a dobro : List k sociálním otázkám v České republice k veřejné diskusi, s. 50*

2. Rodina a CČSH

2.1 Rodina a Základy sociálně etické orientace CČSH

Nejen pro katolickou církev je problematika rodiny jedním z podstatných a často diskutovaných témat. Církev československá husitská se ve svých „Základech sociálně etické orientace“ rodinou a manželstvím zabývá také. Za nedostatek bych ovšem označila přílišnou soustředěnost na témata sexuality, které možná zbytečně ubírá prostor dalším, stejně tak podstatným problémům, jako jsou například výchova dětí, či pozice prarodičů v rodině.

V úvodu tohoto dokumentu je zdůrazněn muž a žena a jejich vzájemný vztah. „Vztah muže a ženy je nejkonkrétnějším a nejúplnějším vztahem lidských bytostí povoláných ke spolubytí.“⁸² Zároveň se zde hovoří o manželství jako o něčem, co je „nejvyšším projevem odpovědnosti za člověka, za jeho život, za jeho lidství.“⁸³ Otázka rovnocennosti muže a ženy je pro CČSH velmi podstatná, jelikož je zde s vysokým důrazem řečeno, že „dobové představy měly podíl na vybudování tzv. mužské civilizace a na méněcenném postavení ženy. Nacházíme-li v některých vrstvách Nového zákona výzvy k podřízení ženy muži, setkáváme se s dějinnou situací, v níž se střetává křesťanská víra s dobovými zvyklostmi a řády.“⁸⁴ Je zde vysvětlen vztah muž a žena a vztah Kristus a církev. Panování muže v manželství se uskutečňuje službou stejně tak, jako panování Krista v církvi. Otázce sexuálního života Základy sociální orientace Církve československé husitské věnují, jak již bylo řečeno, nemalý prostor. Dokument se snaží sexualitu očistit od nálepky čehosi méněcenného. „Erotický a sexuální život náleží k jednotě muže a ženy a jejich vzájemnému potěšení. Slouží k jejímu upevnění, rozvoji muže a ženy a jejich vzájemnému

---

82 *Základy sociálně etické orientace církve Československé husitské : Sněmovní usnesení ze dne 16.srpna 1981.* [s.l.] : [s.n.], 1961. 162 s. Č.j. 1087/80-I/1, s. 115, 8.2

83 *Základy sociálně etické orientace církve Československé husitské* , s. 115, 8.2

84 *Základy sociálně etické orientace církve Československé husitské*, s. 115, 8.4

potěšení.⁸⁵ Na druhou stranu ovšem upozorňuje na špatnost „odlidštěného sexu“.⁸⁶ Ten „snižuje muže a ženu na pouhý předmět manipulace, požitku nebo obchodu.“⁸⁷ S katolickou církví se Církev československá husitská shoduje v tom, že pouze v manželství je možná „plná odpovědnost za lidský sexuální život a pravé plné potěšení ve vztahu muže a ženy.“⁸⁸ Již bylo řečeno, že „Není dobré, aby člověk žil sám“ (Gn 2.18). Základy sociálně etické orientace říkají, že „Život člověka se odehrává v rámci společenských struktur“. A právě tou prvotní je samozřejmě manželství a rodina. Kompendium sociální nauky církve se zabývá otázkou vztahu rodiny ke společnosti a naopak. Základy sociálně etické orientace Církve československé husitské řeší problematiku vztahu člověka ke společenským strukturám. „Jednotlivec je od svého narození zasazen do určitých společenských struktur a institucí. Ze společenské podstaty člověka plyne, že je výtvozem společnosti. Lidská osobnost se může vytvářet jen ve společenství.“⁸⁹ O rodině se zde hovoří jako o jakési společenské základně. O manželství zase jako o poslání, do kterého je „zahrnuta tvůrčí a obětavá služba nové generaci, novému životu v dětech.“⁹⁰ Na rozdíl od katolické církve Církev československá husitská není natolik radikální v otázce početí a antikoncepce. Jako důvod svého liberálnějšího přístupu uvádí odpovědnost za zdárný život dítěte a v druhé řadě též růst populace. Pokud již však jde o umělé přerušování těhotenství, které již není prevencí početí, problém je závažnější. „Křesťanská víra považuje umělé přerušování těhotenství za mezní krok (ultima ratio), k němuž je možno sáhnout teprve po nejvyšším pečlivém zvážení lékařském a mravním, když stojí život počatého dítěte proti životu matky.“⁹¹ Z pohledu katolické církve je potrat věci jednoznačně zločinem. Ovšem o případech, kdy je zdravotní riziko příliš vysoké, se v Kompendiu sociální nauky církve nehovoří.

---

85 *Základy sociálně etické orientace církve Československé husitské*, s. 115, 8.6

86 *Základy sociálně etické orientace církve Československé husitské*, s. 115, 8.6

87 *Základy sociálně etické orientace církve Československé husitské*, s. 115, 8.6

88 *Základy sociálně etické orientace církve Československé husitské*, s. 115, 8.6

89 *Základy sociálně etické orientace církve Československé husitské*, s. 118, 8.12

90 *Základy sociálně etické orientace církve Československé husitské*, s. 121, 8.24

91 *Základy sociálně etické orientace církve Československé husitské*, s. 121, 8.24

„Rodina má rozhodující vliv na budoucí profil člověka. V rodinném soužití však neroste do společnosti jen dítě. Jeho uvádění do života, socializace, je i mravním a duchovním nárokem na rodiče.“⁹² V rodině člověk vyrůstá, formuje svou osobnost, vyvíjí se a získává vzory. Vzory, které vnímá vědomě i podvědomě. V budoucnu, při vytváření své prokreační rodiny pak většinou vychází z toho, co získal ve své rodině orientační. „Nová generace, již se nedostalo účasti na tvorbě lidské existence v rodině, se lidskému společenství odcizuje. Uniká do anarchie.“⁹³ Závěrem je zde řečeno, že „jen dobrý strom může nést dobré ovoce.“⁹⁴ Dosadíme si tedy tuto formulaci na vztah rodiče a děti. Narodí-li se děti do prostředí, ve kterém budu vítány a obklopeny láskou, pravděpodobně je čeká jiná budoucnost než ty, které budou vyrůstat v rodině se špatným žebříčkem hodnot. Pravděpodobně lepší.

2.2 Rodina a Slovo CČSH k sociální etice

Základy sociálně etické orientace začaly v definitivně platné verzi existovat od osmdesátých let. Přesněji řečeno v roce 1981. Mnozí by mohli namítnout, že od té doby uplynulo mnoho let a že je již čas pro jakousi obnovu, či modernizaci. Nebo minimálně čas na to, situaci zvážit a prodiskutovat. Vždyť společnost se vyvíjí neuvěřitelně rychle a dvacet let je doba, během které se toho opravdu mnoho změnilo. Sociálně etický výbor současného sněmu vytvořil pracovní text, s názvem „Slovo Církve československé husitské k sociální etice.“ Tento pracovní dokument se snaží doplnit Základy sociálně etické orientace a hovoří se zde o tématech, které Základy vynechávají. Je zde mnoho rad do praktického života. Jsou zde de facto rady a připomínky týkající se složitých situací, které nám život často klade do cesty. Nutno podotknout, že autoři tohoto textu nechtějí nijak snižovat význam Základů sociálně etické orientace. V úvodu je zde zmíněno, že

---

92 Základy sociálně etické orientace Církve československé husitské, s. 122, 8.25

93 Základy sociálně etické orientace Církve československé husitské, s. 122, 8.25

94 Základy sociálně etické orientace Církve československé husitské, s. 123, 8.28

chtějí pouze „hledat a vyjádřit odpověď“ na otázky, které nám v době prohlubujícího zpochybnění duchovních a mravních hodnot předkládá svět obrovským posunem ve všech oblastech lidského poznání a mravnosti.⁹⁵ Jiří Vogel Základy sociálně etické orientace označuje za ve svém článku uveřejněném v Teologických textech za „zastaralé.“⁹⁶ Nicméně stejně tak je zde řečeno o dokumentu novém, dosud neschváleném, že se jedná pouze o diskusní materiál, a že povede ještě dlouhá cesta k nějakému dokumentu, který bude definitivním.

Přesto, že dokument není dosud schválen, zabývá se tématy, která stojí za zmínku. Mimo jiné již proto, že se o nich v Základech sociálně etické orientace nehovoří.

Jako první problém o kterém Slovo CČSH hovoří, uvádím manželské a rodinné krize. Zmiňují se zde poruchy komunikace, rozpory ve výchově dětí, poruchy sexuálního soužití, střety názorů či problémy při soužití několika generací. „Krizi je možno chápat jako lidské selhání, ale také jako zkoušku uloženou Bohem, jejímuž smyslu člověk ne vždy rozumí.“⁹⁷ Na krizi lze tady nahlížet i pozitivně. Krize může přinést pozitivní změny „ať již v oblasti poznání nebo nastolení zdravějších a hodnotnějších vztahů.“⁹⁸ Text apeluje na povinnost udělat maximum pro obnovení pokoje a lásky v rodině. Stejně tak apeluje na to, že zcela jistě nelze považovat za „prostředek řešení manželské krize“⁹⁹ nevěru. Hovoří se zde o zodpovědnosti, kterou člověk ocitnuvší se v pokušení, nese. Na druhou stranu tento text říká, že lze odsoudit hřích, nikoli však hříšníka. V otázce nevěry nenese zodpovědnost za své jednání jen podvádějící manžel, jak by se mohla na první pohled zdát. I partner, kterého manžel či manželka podvádí je postaven před složitý úkol. „Když se věrný manžel rozhodne nevěrnému neodpustit, a toto rozhodnutí ani po čase nezmění, ocitá se v rozporu

---

95 Slovo Církve československé husitské k sociální etice : Pracovní text předlohy sociálně-etického výboru připravovaný v rámci VIII. sněmu CČSH [online]. duben 2006 [cit. 2009-07-01]. Dostupný z WWW:

<http://www.ccsch.cz/dokumenty/318-slovo-ccsh-k-socialni-etice.doc>

96 VOGEL, Jiří. Kompendium sociální nauky církve v diskusi se sociální etikou Církve československé husitské. Teologické texty. 2008, roč. 19, č. 4, s. 196-201, s. 196

97 Slovo Církve československé husitské k sociální etice, II.4.

98 Slovo Církve československé husitské k sociální etice, II.4.

99 Slovo Církve československé husitské k sociální etice, II.5.

s Boží vůlí.¹⁰⁰ Pokud se ovšem jedná o dlouhodobou či opakující se nevěru, text stojí jednoznačně na straně věrného manžela. Záleží pak na něm, zda v manželství setrvá, či zda požádá o rozvod. Za velice podstatnou a přínosnou bych označila zmínku o rozvodu, ke kterému má tento text, dle mého názoru, velice rozumný vztah. Církev připouští v určitých případech rozvod jako výjimečný a nejzazší krok, který je ovšem opodstatněný v případech, kdy „zlo v manželstvích převažuje nad dobrem.“¹⁰¹ Proč za každou cenu zachovávat manželství, které je nefunkční a neexistuje možnost, jak tuto situaci změnit. Není pro nezletilé děti lepší vyrůstat s jedním rodičem, popřípadě ve střídavé péči, nežli v rodině, která je pro něj nepodnětným, či dokonce frustrujícím prostředím? Slovo CČSH říká, že „není ani v zájmu nezletilých dětí takové soužití udržet.“¹⁰² Rozvod není jednoduchou a jednoznačnou záležitostí, u které bychom mohli jednoznačně rozdělit manžely na viníka a oběť. Samozřejmě jsou situace, kdy tomu tak je. Často ale nesou zásluhu za tuto krizovou situaci oba manželé. „V průběhu rozvodu a po něm se věřící otevře před Bohem, uvědomí si a přizná před ním svůj díl zavinění a zodpovědnosti za rozpad manželství a prosí s nadějí v Boží milost o odpuštění a smíření.“¹⁰³ Text se na problém rozvodu nedívá pouze z pohledu duchovního. Hovoří i o psychickém a sociálním kontextu. „Smíření s Bohem, sebou samým, rodinnými příslušníky, sociálním prostředím a zejména s rozvedeným partnerem trvá měsíce až roky. Přesto je nutným předpokladem Božího odpuštění a dalšího duchovního života vůbec.“¹⁰⁴ Zmíněno je krátce i druhé manželství. V souvislosti s tím je upozorněno na to, aby lidé neopakovali chyby, kterých se dopustili během manželství prvního. Nesezdané soužití podle tohoto textu přímo souvisí s vyhýbáním se plné zodpovědnosti „vzít na sebe všechny úkoly a těžkosti, které s manželstvím a rodinou souvisejí.“¹⁰⁵ V otázce nesezdaného soužití je CČSH

---

100 Slovo Církve československé husitské k sociální etice, II.5.

101 Slovo Církve československé husitské k sociální etice, II.6.

102 Slovo Církve československé husitské k sociální etice, II.6.

103 Slovo Církve československé husitské k sociální etice, II.6.

104 Slovo Církve československé husitské k sociální etice, II.6.

105 Slovo Církve československé husitské k sociální etice, II.8.

nekompromisní a zaujímá vůči němu negativní postoj. Větší část je zde věnována rodičům a výchově dětí. „Ne kázat, ale ukázat.“¹⁰⁶ Tato velice jednoduchá věta dle mého názoru dokonale vystihuje, jak by měla výchova dětí v rodině vypadat. Dále se zde hovoří o odměnách a trestech, přičemž by mělo převažovat ocenění! Ústředním tématem této části je láska. Láska ve vztahu rodičů a dětí. „Nestačí lásku k dítěti hlásat, dítě musí mít možnost z něčeho poznat, že je rodič miluje.“ Dojde li při výchově dětí k neshodám mezi rodiči, není to chybou ani ničí vinou. Rodiče ovšem musí umět s těmito rozdílnými názory správně zacházet. Hovoří se zde o tom, že sledovat při výchově svou vlastní důležitost a snažit se takzvaně vyhrát, není dobré. Důležitější, než individuální názor je v tomto případě „vyšší smysl, který rodiče spojuje.“¹⁰⁷ Tímto vyšším smyslem je myšlena „zodpovědnost za dobrou výchovu dítěte před Bohem.“¹⁰⁸ Slovo CČSH hovoří také o rodině, ve které vyrůstá dítě zdravotně, či jinak postižené. Apeluje zde na to, že postižené dítě je darem, který může rodinu stmelovat. Potřebuje lásku stejně tak, jako jiné zdravé děti. Rodiče se tedy nemají ptát, proč se právě jim narodilo postižené dítě, ale „k čemu se nám to stalo.“¹⁰⁹ I v takovýchto situacích by lidé měli přemýšlet pozitivně. „I ze situace, kterou jsme si nevybrali, se dá udělat něco velmi hodnotného v očích Božích i lidských.“¹¹⁰ Zcela jistě je velice problematická situace dětí při rozvodu. Již bylo jinými slovy řečeno, že „není v zájmu dětí zachovávat za každou cenu manželství, které je patologické a trvale v něm převažuje zlo nad dobrem.“¹¹¹ Člověk nemusí být psychologem či podobným odborníkem, aby věděl, že při rozvodu by dítě mělo zůstat stranou veškerých konfliktů. Stejně tak je ale známo, že v praxi to často bohužel nelze uskutečnit. Text hovoří o manželských a rodičovských rolích, které by měly být rozlišovány. Mstít se na dětech a používat je v boji

---

106 Slovo církve československé husitské k sociální etice, II.9.

107 Slovo Církve československé husitské k sociální etice, II.9.

108 Slovo Církve československé husitské k sociální etice, II.9.

109 Slovo Církve československé husitské k sociální etice, II.10.

110 Slovo Církve československé husitské k sociální etice, II.10.

111 Slovo Církve československé husitské k sociální etice, II.12.

proti druhému rodiči je hřích.¹¹² Rodiče by měli udělat vše pro to, aby se vztahy mezi nimi zlepšovaly. Jak říká slovo CČSH, „aby tak před Bohem i lidmi splnili svůj výchovný úkol.“

Vztah rodičů a dětí je samozřejmě oboustranný, nelze tedy zapomínat na to, že i děti jsou povinni mít úctu se svým rodičům. Děti mají své rodiče milovat a v dospělosti jim pomáhat. Je zde řešena ale i otázka respektu vůči osobnímu soukromí. „Pokud není pomoc skutečně nezbytná, mají však dospělé děti zvážit, zda pomocí rodičů nejednají na úkor vlastní rodiny.“¹¹³ Podobně se zde hovoří o zasahování rodičů a prarodičů do soukromí jejich již dospělých dětí. A to zvláště tehdy, není-li pomoc po rodičích vyžadována. Pravdou však zůstává, že nejdůležitějším příkazem je zde „příkaz lásky.“¹¹⁴ O lásce se zde hovoří jednak ve vztahu rodičů a dětí, dále ve vztahu mezi sourozenci a všemi rodinnými příslušníky a konečně jako o lásce, vztahující se na všechny naše bližní. V závěru této části týkající se vztahu k bližnímu se text zmiňuje o tématech, které bych stejně jako v kapitole zabývající se katolickým pohledem na rodinnou problematiku, označila za kontroverzní. Jsou to témata homosexuality, interrupce, antikoncepce a genového inženýrství. CČSH v tomto textu není ve svém postoji k homosexualitě příliš radikální. Naopak bych řekla, její přístup je vcelku liberální. „Homosexualita není hříchem, neboť část našich bližních ji má vrozenou. Pokud se partneři stejného pohlaví rozhodnou vybudovat a sdílet spolu domov, je důležité, aby převzali zodpovědnost za svůj i partnerův život a žili v souladu s přikázáním lásky k Bohu, bližnímu i sobě.“¹¹⁵ Hovoří se zde o právech. O právu být přijímán v křesťanské lásce, které mají lidé homosexuálové stejně tak, jako lidé heterosexuálové. Nicméně manželství je něčím, co může být uzavřeno jen mezi mužem a ženou. „Partnerské soužití osob stejného pohlaví se nemůže stát manželstvím.“¹¹⁶

---

112 Slovo Církve československé husitské k sociální etice, II.12.

113 Slovo Církve československé husitské k sociální etice, II.13.

114 Slovo Církve československé husitské k sociální etice, II.13.

115 Slovo Církve československé husitské k sociální etice, II.14.

116 Slovo Církve československé husitské k sociální etice, II.14.

O problému antikoncepce a interrupce Slovo CČSH hovoří podobně jako již zmíněné Základy sociálně etické orientace. Není zde řečeno nic zcela zásadního, co by měnilo pohled na tuto problematiku. CČSH souhlasí s těmi formami antikoncepce, „které zabraňují splynutí vajíčka a spermie, nikoli však s metodami, které působí až po okamžiku oplodnění a usmrcují už počatý lidský život.“¹¹⁷ O interrupci se zde opět hovoří jako o mezním kroku. Navíc je zde zmíněno osvojení či pěstounská péče, a fakt, že „je mnoho manželů, kteří na dítě čekají a přijmou dítě jako dar.“¹¹⁸ Pouze minimální prostor věnuje Slovo CČSH genovému inženýrství. O umělém oplodnění a genovém inženýrství hovoří jako o daru, který nám byl svěřen Bohem a není věcí dobrou ani špatnou. „Křesťan je povinen používat i toto poznání jako každé jiné pouze v souladu s Duchem Kristovým.“¹¹⁹

2.3 Komparace Základů sociálně etické orientace a Kompendia sociální nauky církve v otázce rodiny

Jiří Vogel se srovnáním těchto dvou dokumentů zabývá ve svém v článku „Kompendium sociální nauky církve v diskusi se sociální etikou Církve československé husitské.“¹²⁰ Jasně a přehledně zde hovoří jak o názorech společných, tak o názorech rozdílných. Na některá často diskutovaná témata se názory těchto dokumentů liší. Paří sem hlavně problematika homosexuality a antikoncepce. A právě toto jsou témata, na která pohlíželi se ne zcela liberálně, vzbuzují pak ve společnosti nesouhlas vůči striktně odmítavým postojům. Jiří Vogel zde porovnává konzervativnější pohled Kompendia sociální nauky církve s názorem liberálnějším, názorem Základů sociálně etické orientace. Zatímco, jak píše Vogel, Kompendium striktně odmítá homosexuální soužití, Základy jsou v této otázce nejednotné. V otázce antikoncepce vidíme další rozdílný názor. „Základy vycházejí

---

117 Slovo Církve československé husitské k sociální etice, II.16.

118 Slovo Církve československé husitské k sociální etice, II.15.

119 Slovo Církve československé husitské k sociální etice, II.17.

120 VOGEL. Kompendium sociální nauky církve v diskusi s etikou Církve československé husitské

mnohem více vstřícně mravům současné společnosti.¹²¹ Zatímco Základy se vyslovují odmítavě jen vůči „abortivním metodám,¹²² Kompendium odmítá všechny antikoncepční metody kromě „periodické zdrženlivosti.“¹²³ Dalším podstatným rozdílem je prostor věnovaný dětem. Zatímco Základy „pouze zdůrazňují nutnost prevence mladých lidí před konzumací primitivních požitků, Kompendium věnuje výchově dětí samostatnou kapitolu.“¹²⁴

Je zde ale mnoho témat, na která oba dokumenty pohlížejí stejně nebo velice podobně. „Základy i Kompendium zdůrazňují význam rodinného klimatu, které má rozhodující vliv na budoucí profil člověka. Oba dokumenty shodně poukazují na to, že rodina má svůj původ v niterném společenství manželského života jednoho muže a jedné ženy. V obou dokumentech je zdůrazněna rovnocennost důstojnosti muže a ženy“.¹²⁵ Dále shodně zdůrazňují, že „pouze v manželství, kde na sebe muž i žena berou odpovědnost za všechny úkoly soužití, lze žít i erotickým a sexuálním životem.“¹²⁶ Přestože v otázce potratu Základy nehovoří, jako Kompendium o „zločinu“¹²⁷, nýbrž jako o „mezním kroku“¹²⁸, postoj obou dokumentů je v tomto směru negativní. „Podle Kompendia i podle Základů hodnota manželského společenství přetrvává i v případě, že manželství zůstává bezdětné.“¹²⁹ V závěru části věnované rodině Jiří Vogel zmiňuje, že ani na staré lidi dokumenty nezapomínají. „Kompendium i Základy shodně myslí i na nejstarší generaci, která by měla být ve společnosti chráněna před pocitem vykořistění, aby se necítila jako neefektivní složka společnosti.“¹³⁰

---

121 VOGEL. *Kompendium sociální nauky církve v diskuzi s etikou Církve československé husitské*, s. 199

122 VOGEL. *Kompendium sociální nauky církve v diskuzi s etikou Církve československé husitské*, s. 199

123 Kompendium sociální nauky církve, s. 233.

124 VOGEL. *Kompendium sociální nauky církve v diskuzi s etikou Církve československé husitské*, s. 199

125 VOGEL. *Kompendium sociální nauky církve v diskuzi se sociální etikou Církve československé husitské*, str. 198

126 VOGEL. *Kompendium sociální nauky církve v diskuzi se sociální etikou Církve československé husitské*, str. 198

127 *Kompendium sociální nauky církve*, s. 233.

128 *Základy sociálně etické orientace církve Československé husitské*, s. 122, 8.24

129 VOGEL. *Kompendium sociální nauky církve v diskuzi se sociální etikou Církve československé husitské*, str. 199

130 *Základy sociálně etické orientace*, s. 123, 8.27, *Kompendium sociální nauky církve*, s. 170, 246.

3. Rodina a sekularizovaná společnost

3.1 Co říkají výzkumy

Doposud zde bylo pohlíženo na rodinu jako na instituci křesťanskou. Nejprve z pohledu katolické církve, poté z pohledu Církve československé husitské. Nicméně jak je na tom naše společnost z hlediska víry? Informace z výzkumu STEM trendy 12/2008 uvádějí, že „přibližně jedna třetina občanů České republiky věří v Boha, k některé církvi se u nás hlásí na základě svého přesvědčení zhruba dvě pětiny (39%) dospělé populace a zhruba každý druhý se alespoň občas účastní bohoslužeb.“¹³¹ Často slýcháme, vidíme, či čteme ve veřejnoprávních i soukromých médiích, že česká společnost je společností ateistickou. Pokud bychom z tohoto tvrzení a z výzkumů, které tento fakt potvrzují, vycházeli, uvědomujeme si závažnost tohoto problému v souvislosti s českou rodinou. Máme tedy vedle sebe dva úhly pohledu na rodinu. Tím prvním je pohled křesťanský. Druhým pak pohled sekulární společnosti.

Česká společnost, jak říká host Českého rozhlasu profesor Petr Weiss, konkrétně v pořadu „Hovory o vztazích“, je společností velice tolerantní. Tolerantní z hlediska postojů k interrupci, antikoncepci, homosexualitě, k předmanželskému či mimomanželskému sexu. Těmito tématy se zabývá jak Kompendium sociální nauky církve, tak Základy sociálně etické orientace. Proto je považuji za nezbytné zmínit i z pohledu sekulární společnosti. Petr Weiss říká, že v postojích k sexuálním otázkám jsme možná úplně nejliberálnější na světě.¹³² Na otázku: proč? Odpovídá, že „Češi jsou spolu se Severokorejci nejateističtější společností na světě. A my přitom víme velmi dobře, že právě náboženské přesvědčení je tím faktorem, který nejvíce ovlivňuje konzervativismus postojů k sexuálním otázkám.“¹³³

---

131 *Středisko empirických výzkumů* [online], 12/2008 [cit. 2009-05-01]. Dostupný z WWW: <<http://www.stem.cz/clanek/1663>>.

132 www.rozhlas.cz, audio archiv ČR, Hovory o vztazích 1.3 2009, Společenské změny a milostný život
133 www.rozhlas.cz, audio archiv ČR, Hovory o vztazích 1.3 2009, Společenské změny a milostný život

Naše společnost je z velké části ateistickou, tudíž v těchto ohledech velice liberální. Není tedy divu, že s některými striktními postoji zejména katolické církve mnohdy nesouhlasí.

3.2 Podstatné změny, kterými rodina prošla a prochází

Sociolog Ivo Možný tvrdí, že „základní normy správnosti chování a uspořádání mezilidských vztahů v rodině artikulovala v Evropě po staletí nejvýrazněji církev.“¹³⁴

Hovoří nejprve o monopolu katolické církve, později, od dob reformace i o církvích protestantských.¹³⁵ Antropolog Jack Goody hovoří o sekularizaci jako o procesu, jehož

jedním z aspektů je již od renesance všeobecné slábnutí náboženského dohledu nad rodinným životem. Počátek tohoto procesu dle něj lze datovat do období reformace.¹³⁶

K významným událostem jako je zrušení zákazu rozvodu či zrušení zákazu adopce došlo v Evropských zemích během 19.století. Je zde přímá souvislost s tím, jak hlavní odpovědnost za vyhlásování pravidel týkajících se rodinného života přebíral stát.¹³⁷

Rodina tedy není stálým systémem. V posledních desetiletích se podstatně proměňuje ve všech rozvinutých zemích naší civilizace. Naše země byla díky čtyřicetileté izolaci naší společnosti od západního světa nejen v tomto směru opožděna.¹³⁸ „Česká republika se v období po druhé světové válce začala výrazně odlišovat od evropských demokratických zemí. Po celou komunistickou etapu byl pro Českou republiku, obdobně jako pro ostatní státy socialistického bloku, příznačný nízký věk vstupu do manželství a po sňatku zpravidla následovalo v krátké době narození potomků, nejčastěji dvou. Významná část sňatků byla urychlena nebo vynucena těhotenstvím partnerky. Současně se stal rozvod

---

134 MOŽNÝ, Ivo. *Moderní rodina (mýty a skutečnosti)*. Brno : Blok, 1990. 182 s. ISBN 80-7029-018-8, s. 63

135 MOŽNÝ, Ivo. *Moderní rodina (mýty a skutečnosti)*, s. 63

136 GOODY, Jack. *Proměny rodiny v evropské historii*. Petra Diestlerová. [s.l.] : Nakladatelství Lidové noviny, 2006. 229 s. ISBN 80-7106-396-7, s. 187

137 GOODY, Jack. *Proměny rodiny v evropské historii*, s. 187

138 MOŽNÝ, Ivo. *Rodina a společnost*. Alena Miltová; Vladimír Jiránek; Jiří Ryba. 2. upr. vyd. Praha : Sociologické nakladatelství (SLON), 2008. 315 s. Studijní texty; sv. 38. ISBN 978-80-86429-87-8, s. 257

obecně přijímaným řešením manželských neshod a rozvedená žena měla dokonce vyšší status než žena, která nikdy do manželství nevstoupila.¹³⁹ Přestože nám to mnohdy nemusí připadat pravdivé, tak podle výzkumů má manželství u Čechů stále vysoký status. Jak uvádí Možný, většina mladé generace pokládá život v manželství za nejspřávnější formu rodiny. Nicméně předpovědi odborníků na budoucnost života v manželství jsou různé.¹⁴⁰ Máme zde totiž relativně nový fenomén, o kterém se hovoří jako o nesezdaném soužití. Ještě v polovině dvacátého století byla velice silná představa, že pokud dívka otěhotní, legitimizuje se sňatkem narození dítěte.¹⁴¹ Nyní je tomu jinak. „Potřeba legitimizovat početí dítěte sňatkem slábne: podíl těhotných nevěst poklesl za posledních deset let o polovinu.“¹⁴² V souvislosti s nesezdaným soužitím je zajímavé pozorovat, že „jiná věc je ovšem tolerance k chování jiných a jiná vlastní životní projekce. Jako osobní volbu nepovažuje nesezdané soužití za nejlepší alternativu ani nejmladší generace.“¹⁴³ Jako velice výraznou je třeba uvést jistou změnu hodnot v rodině. Je rodina opravdu v koncích? Antony Giddens uvádí dva protikladné postoje, z nichž žádný nepreferuje. Hovoří o zastáncích rodiny, pro které se rodina doslova hroutí. „Liberálnější a otevřenější postoj k sexualitě, strmě rostoucí křivka rozvodů a všeobecné hledání osobního uspokojení na úkor staršího pojetí, založeném na povinnostech vůči rodině.“¹⁴⁴ Na druhé straně zmiňuje jejich odpůrce, kteří tvrdí, že rodina jen nabývá hodnot jiných.¹⁴⁵ Jako jejich argumenty zde používá velice silná slova. „Neměli bychom si myslet, že každému vnutíme tutéž šablonu, ale naopak podporovat co nejrozmanitější formy rodiny a sexuálního života.“¹⁴⁶ Hovoří také o tom, že nelze požadovat návrat k tradiční rodině, jelikož sociální

---

139 CHALOUPKOVÁ, Jana, ŠALAMOUNOVÁ, Petra. *Postoje k manželství, rodičovství a k rolím v rodině v České republice a v Evropě*. [s.l.] : Sociologický ústav Akademie věd České republiky, 2004. 60 s.

ISBN 80-7330-062-1, s. 13

140 MOŽNÝ. *Rodina a společnost*, s. 236

141 MOŽNÝ. *Rodina a společnost*, s. 236

142 MOŽNÝ. *Rodina a společnost*, s. 236

143 MOŽNÝ. *Rodina a společnost*, s. 236

144 GIDDENS, Anthony. *Sociologie*. Jan Jařab. [s.l.] : Argo, 1999. 599 s. ISBN 80-7203-124-4. s. 181

145 GIDDENS. *Sociologie*, s. 181

146 GIDDENS. *Sociologie*, s. 181

změny jsou nevratné.¹⁴⁷ Zmiňuje se zde o fenoménech, které nemusí být chápány vždy negativně, přestože v minulosti byly považovány za špatné. „Lidé, kteří by se byli v minulosti cítili nuceni zůstat v nešťastném manželství, dnes mají šanci začít znovu. Muž či žena dnes mohou zůstat svobodní, aniž by se na ně pohlíželo s despektem. Dvojicím žijícím v jedné domácnosti bez oficiálního požehnání dnes nehrozí, že se jim budou jejich řádně sezdaní přátelé vyhýbat.“¹⁴⁸ Giddens ve své „Sociologii“ odkazuje na knihu „Světová revoluce ve vývoji rodiny“ (Jack Goody 1963), ve které je poprvé dokumentována skutečnost osamostatňování nukleárních rodin, které se vyčleňují z rozšířených rodin jejich příbuzných systémů.¹⁴⁹ Goody zde zmiňuje nejvýznamnější trendy související s rodinným životem, které se šíří světem. Giddens zároveň uvádí, že novější výzkumy tato tvrzení skutečně deklarují.¹⁵⁰ „Pokles významu rozšířených rodin a jiných příbuzenských skupin. Všeobecná tendence ke svobodné volbě manželského partnera. Více se uznává právo žen na rozhodování jak ve věci samostatného sňatku, tak v rodinných záležitostech. Ubývá příbuzenských sňatků. Ve společnostech, které byly tradičně velmi restriktivní, se prosazuje větší míra sexuální svobody. Všeobecně se rozšiřují také práva dítěte.“¹⁵¹ Giddens říká, že „ti, kdo vítají rostoucí rozmanitost jako osvobození od svazujících konvencí, mají jistě v mnohém pravdu.“¹⁵² Na druhou stranu ovšem hovoří o současných trendech v manželství, v sexualitě, v rodině, jako o něčem, co může jedním přinášet nové možnosti seberealizace a uspokojení a druhým pak vážné problémy.¹⁵³ Překvapil mne nezaujatý postoj a veliká skromnost tohoto sociologa. Klade si zásadní otázky o budoucnosti rodiny a zároveň přiznává, že na ně nezná odpovědi.

---

147 GIDDENS. *Sociologie*, s. 181

148 GIDDENS. *Sociologie*, s. 181

149 GIDDENS. *Sociologie*, s. 159

150 GIDDENS. *Sociologie*, s. 159

151 GIDDENS. *Sociologie*, s. 159

152 GIDDENS. *Sociologie*, s. 181

153 GIDDENS. *Sociologie*, s. 181

„Přinese budoucnost pokračující rozpad dlouhodobých manželství či partnerství? Bude citová a sexuální sféra stále častěji poznamenávána hořkostí a násilím? Nikdo z nás to nemůže s jistotou říci.“¹⁵⁴

3.3 Rodina, mladá generace a víra v Boha

V této kapitole vycházím z výzkumu zveřejněného ve studii „ Co si myslíme, čemu věříme a kdo jsme.“¹⁵⁵ Jak pohlížíjí mladí Češi na své rodiče? Jaký s nimi mají vztah? Věří jejich radám? Na takovéto a jiné otázky zde lze najít odpovědi. Ze studie vyplývá, že 44% školáků si pro sebe do budoucna představuje stejný život, jako vedou jejich rodiče. Téměř polovina mladých lidí považuje své otce a matky za schopné vést je životem, přesto, že vyrůstali za minulého režimu. Autor zde hodnotí situaci a považuje ji spíše za pozitivní.

„Nezdá se, že by se tu projevovala nějaká výrazná snaha o změnu typu rodinných vztahů.“¹⁵⁶ Celkem znepokojující je fakt, že pouze 46% mladých lidí si je jisto, že dospělí jejich životu rozumí. Je zde jistá souvislost s komunikací, mezi rodiči a jejich dětmi. Komunikace v otázkách týkajících se jejich života tedy není příliš dobrá.¹⁵⁷

A má víra v Boha vliv na názory mladé generace v otázkách rodiny? Z výzkumy vyplývá, že ano! Věřící lidé mají kladnější vztah k rodičům a celkově k celé rodině, nežli lidé nevěřící. Méně často se hádají a více důvěřují svým rodičům. Jejich matky i otce mohou považovat za důvěrníky ve svém životě. Ve srovnáním s nevěřícími pociťují ze strany rodičů menší tlak na svou úspěšnost.¹⁵⁸ Samozřejmě nelze tvrdit, že v rodinách nevěřících je vše špatně! Toto jsou fakta, ze kterých vyplývá určitý rozdíl v hodnotovém systému rodin věřících na straně jedné a rodin nevěřících na straně druhé. Rozdíl zde

---

154 GIDDENS. *Sociologie*, s. 181

155 D.QUESNELL, Michael. *Co si myslíme, čemu věříme a kdo jsme*. Jiří Vaněk. [s.l.] : Academia, 2002. 209 s. Amphora. ISBN 80-200-1078-5.

156 D.QUESNELL. *Co si myslíme, čemu věříme a kdo jsme*, s. 99

157 D.QUESNELL. *Co si myslíme, čemu věříme a kdo jsme*, s. 99

158 D.QUESNELL. *Co si myslíme, čemu věříme a kdo jsme*, s. 104

patrný je, nicméně ve většině případů se neliší nikterak výrazně. Např. na otázku, zda doufají, že se život v jejich vlastní budoucí rodině jednou bude podobat tomu, který žijí nyní, odpovědělo ANO 43 % nevěřících a 48% věřících. Na otázku, zda si jsou jisti, že dospělí v okolí rozumějí jejich životu, odpovědělo ANO 22% nevěřících a 25% věřících. Toto číslo je tedy poměrně nízké v obou případech. Překvapila mne odpověď na otázku, zda rodina ztrácí cit k tradicím, například k svátkům, rodinným oslavám, výletům. Ano zde odpovědělo 19% nevěřících a 23% věřících.¹⁵⁹ U věřících rodin bych toto číslo předpokládala nižší. Naopak vcelku pozitivních je zde 19% u nevěřících, které svědčí o tom, že tradice se ve většině rodin stále zachovávají.

---

159 D.QUESNELL. *Co si myslíme, čemu věříme a kdo jsme*, s. 104

4. Závěr

Máme vedle sebe tři pojmy. Katolická církev a rodina, Církev československá husitská a rodina a sekulární společnost a rodina. Z toho, co bylo popsáno, jsou na první pohled patrné jisté rozdíly. Nicméně na druhou stranu je zde i něco, co je jistým společným jmenovatelem.

Pro katolickou církev je rodina ústředním tématem. V úvodu první kapitoly jsem zmínila rodinu, jako tajemství Boží trojice, což už samo o sobě vypovídá o určité důležitosti. Jak jsem předpokládala před tím, než jsem se tímto tématem začala zabírat, některé postoje katolické církve jsou opravdu velice konzervativní. Zejména ty, týkající se předmanželského sexu, antikoncepce, homosexuality. Dokonce si trůfám tvrdit, že pro velkou část naší společnosti v dnešní době jen stěží uskutečnitelné. Nicméně toto samozřejmě souvisí s tím, že jsme jednou z nejateističtějších zemí. Určitý odstup vůči požadavkům katolické církve tedy souvisí s touto skutečností. Historii nelze vrátit zpět a jak bylo řečeno, od renesance docházelo postupně k sekularizaci společnosti a s tím slábl vliv církví nad rodinným životem. Současný stav je tedy jakýmsi důsledkem tohoto dlouhého procesu. Je třeba ale podtrhnout to pozitivní, co z těchto požadavků vyplývá. Katolické rodiny mají nižší rozvodovost a často početnější rodiny.

Katolická církev se i dnes opírá o sílu tradice, která vychází z Písma. Také II. Vatikánský koncil si v nebyvalé míře všiml i otázek praktického života věřících. Nelze opomenout ani papežské encykliky, zejména Jana Pavla II. Katolická církev předkládá věřícím tradiční zásady a principy, které jim mají být oporou a vodítkem v těžkých životních situacích a krizích. V kontextu aktuálního vývoje společnosti se však zdá, že lpěním na těchto tradičních a konzervativních hodnotách staví Katolická církev své věřící do obtížných osobních etických dilemat. Dostát klasickým hodnotám a tradicím, kterých se církev nechce vzdát, je pro člověka třetího tisíciletí obtížnější, než tomu bylo v životě minulých generací, kdy také katolická církev hrála ve společnosti mnohem dominantnější

roli. A kdy na tradicích stál život jednotlivce i společnosti, kdy život plynul pomaleji, v jiném řádu, a rozvoj vědy a medicíny nestavěl jednotlivce i společnost před mnohá dilemata, kterým se dnes, vedle nesporných pozitiv, vyhnout nelze.

Církev československá husitská se v poslední době, řekla bych, snaží o určitou aktualizaci své sociální nauky. Přesto, že Slovo CČSH k sociální etice není definitivě platným textem, je určitým krokem k přiblížení se dnešní společnosti. Nicméně ani původní „Základy“ nejsou natolik striktní a přísné v některých otázkách rodiny jako to, co učí katolická církev. Můžeme zde vyzorovat určité společné prvky. Důležitost manželství a lásky jako něčeho, co je základním stavebním kamenem rodin. Pak jsou tu názory odlišné. Liberálnější přístup k antikoncepci, rozvodu či homosexualitě dává Církvi československé husitské jakousi vstřícnější tvář.

Ze získaných informací vyplývá, že současná rodina na tom není tak špatně, jak se může na první pohled zdát. Popsala jsem názory jak zastánců tak i odpůrců změn, kterými rodina prochází. Ani Anthony Giddens se neodvází tvrdit, jaké jsou předpoklady rodiny do budoucna. Nicméně co se týče současné situace, tak výzkumy, ze kterých jsem vycházela, hovoří pozitivně. Přestože lidé jsou tolerantní vůči novým formám soužití (mám zde na mysli nesezdané soužití) tak ve většině případů považují manželství za nejlepší možnou variantu. Svědčí to tedy o tom, že touha po vytvoření vlastní rodiny je i u mladé generace stále silná. Stejně tak většina mladých lidí má ke svým rodičům pozitivní vztah. Všechna tato fakta nasvědčují tomu, že neočekáváme žádné katastrofické scénáře o krachu rodinného způsobu života.

Za velice podstatnou bych označila část závěrečné kapitoly, která pojednává o vlivu víry v Boha na názory mladé generace v otázkách rodiny. Všechna pozitiva zde stojí na straně věřících, nicméně procentuální rozdíl není příliš veliký. Žebříček hodnot tedy pravděpodobně nesouvisí nikterak úzce s tím, kde jde o rodinu věřící či nevěřící.

V úvodu své práce jsem zmínila citát Boženy Němcové, přirovnávající zdárnou rodinu k Božímu daru. Stejně tak tuto práci citátem uzavřu.

„Rodina je jednou z nevyhnutelných podmínek štěstí“ (Lev Nikolajevič Tolstoj)

Můžeme být šťastni i bez rodiny? Říci ne, by bylo možná příliš odvážné tvrzení. Nicméně z toho všeho, co jsem přečetla, sepsala a porovnala, vyplývá, že rodina je opravdu základem pro společnost. A přestože se nám v poslední době může zdát, že rodinný život se hroutí, rozvodovost stoupá a porodnost klesá, lidé na otázky týkající se rodiny stále odpovídají pozitivně. Je to zvláštní paradox, který podle mne vypovídá o tom, že někde hluboko v nás je zakořeněna touha rodinu zakládat, v rodině žít a v rodině i zemřít.

V závěru bych tedy tento citát ráda potvrdila. Rodina, ve které je láska, opravdu podmiňuje lidské štěstí.

6. Seznam použité literatury

Bible Písmo svaté Starého Nového zákona : Český ekumenický překlad, Česká biblická společnost, 2004, ISBN 80-85810-27-1

Dokumenty II. Vatikánského koncilu. Praha : Zvon, 1995. 603 s. ISBN 80-7113-089-3.

D.QUESNELL, Michael. *Co si myslíme, čemu věříme a kdo jsme.* Jiří Vaněk. [s.l.] : Academia, 2002. 209 s. Amphora. ISBN 80-200-1078-5.

GIDDENS, Anthony. *Sociologie.* Jan Jařab. [s.l.] : Argo, 1999. 599 s. ISBN 80-7203-124-4.

GOODY, Jack. *Proměny rodiny v evropské historii.* Petra Diestlerová. [s.l.] : Nakladatelství Lidové noviny, 2006. 229 s. ISBN 80-7106-396-7.

CHALOUPKOVÁ, Jana, ŠALAMOUNOVÁ, Petra. *Postoje k manželství, rodičovství a k rolím v rodině v České republice a v Evropě.* [s.l.] : Sociologický ústav Akademie věd České republiky, 2004. 60 s. ISBN 80-7330-062-1.

JAN PAVEL II., P. *Familiaris consortio : Rodinné společenství, o úkolech křesťanské rodiny v dnešním světě.* [s.l.] : Stojanov, 1982. 108 s.

JAN PAVEL II., *Christifideles laici : O povolání a poslání laiků v církvi a ve světě.* Praha : Zvon, 1988. 128 s. ISBN 80-7113-024-9.

Katechismus katolické církve. Josef Kolářek. 1. vyd. Praha : Zvon, 1995. 793 s. Přel. z francouzštiny (Catéchisme de l'Église catholique). ISBN 80-7113-132-6.

Kongregace pro nauku víry. *Donum vitae : O respektování počínajícího lidského života a o důstojnosti plození. Odpovědi na některé aktuální otázky.* Květoslav Šipr. Brno : Občanské sdružení HIPPOKRATES, 2007. 43 s. Dokumenty. ISBN 978-80-903949-0-2.

Papežská rada pro spravedlnost a mír. *Kompendium sociální nauky církve.* Přel. Ctirad Václav Pospíšil. Kostelní Vydří : Karmelitánské nakladatelství, 2008. 534 s. Přel. z Compendio della dottrina sociale della Chiesa. ISBN 978-80-7195-014-1.

MOŽNÝ, Ivo. *Moderní rodina (mýty a skutečnosti).* Brno : Blok, 1990. 182 s. ISBN 80-7029-018-8.

MOŽNÝ, Ivo. *Rodina a společnost.* Alena Miltová; Vladimír Jiránek; Jiří Ryba. 2. upr. vyd. Praha : Sociologické nakladatelství (SLON), 2008. 315 s. Studijní texty; sv. 38. ISBN 978-80-86429-87-8.

VOGEL, Jiří. *Kompendium sociální nauky církve v diskusi se sociální etikou Církve Československé husitské. Teologické texty.* 2008, roč. 19, č. 4, s. 196-201.

Základy sociálně etické orientace církve Československé husitské : Sněmovní usnesení ze dne 16.srpna 1981. [s.l.] : [s.n.], 1961. 162 s. Č.j. 1087/80-I/1.

Internetové odkazy:

Kongregace pro nauku víry. *Úvaha ohledně návrhu právního uznání svazků mezi homosexuály* [online]. Pražská biskupská konference, 2003 [cit. 2009-06-01]., s. Dostupný z WWW: <<http://www.cirkev.cz/res/data/004/000511.pdf>>.

Pokoj a dobro : List k sociálním otázkám v České republice k veřejné diskusi [online]. Praha : Sekretariát České biskupské konference, 2002 [cit. 2009-06-02]., s. 49 Dostupný z WWW: <<http://tisk.cirkev.cz/res/data/004/000526.pdf?seek=1151404189>>.

POSPÍŠIL, Ctirad Václav. Rodina, manželství a tajemství trojice. *Teologické texty* [online]. 2005, roč. 5 [cit. 2009-06-01]. Dostupný z WWW: <[teologicketexty.cz/casopis/2001-5/Rodina-manzelstvi-a-tajemstvi-Trojice.html](http://www.teologicketexty.cz/casopis/2001-5/Rodina-manzelstvi-a-tajemstvi-Trojice.html)>.

Slovo církve Československé husitské k sociální etice : Pracovní text předlohy sociálně-etického výboru připravovaný v rámci VIII. sněmu CČSH [online]. duben 2006 [cit. 2009-07-01]. Dostupný z WWW: <http://www.ccsch.cz/dokumenty/318-slovo-ccsh-k-socialni-etice.doc>

SMAHEL, Rudolf. K fakticky existujícím soužitím. *Teologické texty* [online]. 2001, roč. 2001, č. 05 [cit. 2009-07-02]. Dostupný z WWW: <<http://www.teologicketexty.cz/casopis/2001-5/K-fakticky-existujicim-souzitim.html>>.

Společenské změny a milostný život. 1.3.2009. Dostupný z WWW: http://www.rozhlas.cz/radionaprani/archiv/?p_po=1971

Středisko empirických výzkumů [online], 12/2008 [cit. 2009-05-01]. Dostupný z WWW: <<http://www.stem.cz/clanek/1663>>.

6. Summary

Rodina jako náboženský fenomén

The Family as a Religious Phenomen

Magdaléna Hůlková

In my work I try to describe how the family is seen as secular and religious society. In my work I use the comparative and analytical method. My thesis may be divided into three thematic groups.

The first part deals with the family from the perspective of the Catholic Church.

The second part deals with the family from the perspective of the Czechoslovak Hussite Church.

The third and final part briefly talks about the family and a secular society. We can feel out a few differences but also many common things. The Family is a central concept not only for church but for all.

I am trying to compare the view of the family in terms of the Catholic Church, in terms of Czechoslovak Hussite Church and in terms of secular society. In addition, I use researches and facts, which help me to create a view on today's Czech family. I used to my work specialized theological literature, church documents and sociological studies. Research shows that young people find themselves in a strong desire for a happy life in the family.